

หนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน ภาษาไทย

หลักภาษา และการใช้ภาษา ม. ๑

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑

กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑

เรียบเรียง

ผศ.นวพร คำเมือง ศศ.บ., กศ.ม.

ผู้ตรวจ

ผศ. ดร.ชนิกา พรหมมาศ ศศ.บ., ศษ.ม., ศศ.ด.

ผศ.ปัทมา ดำประสิทธิ์ ศศ.บ., ศศ.ม.

นายอรรถ ดิทีสุด ศศ.บ., ศศ.ม.

บรรณาธิการ

นางสาวปัทมา จันทร์ขำ ศศ.บ.

บริษัท ต้นแบบพัฒนา จำกัด

เลขที่ ๑๘ ซอยวัฒนสุขนิเวศน์

แขวงบางขุนนนท์ เขตบางกอกน้อย กรุงเทพฯ ๑๐๗๐๐

ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ cheriesnk@gmail.com

โทรศัพท์ ๐ ๒๒๒๒ ๔๕๔๓

หนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน ภาษาไทย

หลักภาษา และการใช้ภาษา ม. ๑

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑

กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑

สงวนลิขสิทธิ์ตามกฎหมาย

ห้ามละเมิด ทำซ้ำ ดัดแปลง เผยแพร่

ส่วนหนึ่งส่วนใด เว้นแต่จะได้รับอนุญาต

ผู้เรียบเรียง

ผศ. นวพร คำเมือง

ผู้ตรวจ

ผศ. ดร. ชนิกา พรหมมาศ

ผศ. ปัทมา คำประสิทธิ์

นายอรรถ ดีที่สุด

บรรณาธิการ

นางสาวปัทมา จันทร์ขำ

ปีที่พิมพ์ พ.ศ. ๒๕๖๖

พิมพ์ครั้งที่ ๑

จำนวน ๑๐,๐๐๐ เล่ม

ISBN 978-974-18-7805-5

คำนำ

หนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน ภาษาไทย หลักภาษาและการใช้ภาษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ เล่มนี้จัดทำขึ้นตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ สำหรับให้นักเรียน และครูใช้เป็นสื่อในการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัดชั้นปี และสาระการเรียนรู้แกนกลางที่หลักสูตรกำหนด พัฒนานักเรียนให้มีสมรรถนะสำคัญทั้งด้านการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้ทักษะชีวิต และการใช้เทคโนโลยี ตลอดจนพัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมไทยและสังคมโลกได้อย่างมีความสุข

ในการจัดทำหนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน ภาษาไทย หลักภาษาและการใช้ภาษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ เล่มนี้คณะผู้จัดทำได้ออกแบบหน่วยการเรียนรู้ ซึ่งองค์ประกอบต่าง ๆ ในแต่ละหน่วยการเรียนรู้จะช่วยส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้อย่างครบถ้วนตามหลักสูตร

การเสนอเนื้อหา กิจกรรม และองค์ประกอบอื่น ๆ ในหนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน ภาษาไทย หลักภาษาและการใช้ภาษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ เล่มนี้มุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยคำนึงถึงศักยภาพของนักเรียน เน้นการเรียนรู้แบบองค์รวมบนพื้นฐานของการบูรณาการแนวคิดทางการเรียนรู้ที่หลากหลาย จัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ เน้นให้นักเรียนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง มุ่งพัฒนาการคิด และพัฒนาการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับพัฒนาการทางสมองของนักเรียน อันจะช่วยให้ นักเรียนเกิดการเรียนรู้อย่างสมบูรณ์ และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

จึงหวังเป็นอย่างยิ่งว่า หนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน ภาษาไทย หลักภาษาและการใช้ภาษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ เล่มนี้จะสนับสนุนให้นักเรียนได้พัฒนาการเรียนรู้ด้านภาษาไทยได้เป็นอย่างดี

คณะผู้จัดทำ

คำชี้แจง

หนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน ภาษาไทย หลักภาษาและการใช้ภาษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ ได้ออกแบบให้มีองค์ประกอบ ดังนี้

๑. ตัวชี้วัดชั้นปี

เป็นเป้าหมายในการพัฒนานักเรียนแต่ละชั้นปี ซึ่งสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้

๒. สารการเรียนรู้

นำเสนอขอบข่ายเนื้อหาที่นักเรียนจะได้เรียนในหน่วยการเรียนรู้

๕. เนื้อหา

แบ่งเป็นหัวข้อหลัก หัวข้อรอง และหัวข้อย่อย ตรงตามตัวชี้วัดชั้นปี มีกิจกรรมพัฒนาการเรียนรู้แทรกเป็นช่วง ๆ เนื้อหาบางตอนอาจนำเสนอด้วยภาพ แผนภูมิ และแผนภาพความคิด นอกจากนี้ยังประกอบด้วยส่วนสำคัญอื่น ๆ ดังนี้

๕.๑ คำสำคัญ ระบุคำสำคัญที่แทรกอยู่ในเนื้อหาซึ่งพิมพ์ด้วยสีฟ้า คำสำคัญนี้จะพิมพ์ด้วยสีฟ้าเฉพาะคำที่ปรากฏในเนื้อหา ไม่เน้นคำที่เป็นหัวข้อ

๕.๒ เรื่องน่ารู้/เกร็ดความรู้ เป็นความรู้เพิ่มเติมที่เกี่ยวกับเรื่องที่ศึกษาในหน่วยการเรียนรู้นั้นเพื่อให้นักเรียนมีความรู้กว้างขวางขึ้น โดยคัดสรรเฉพาะเรื่องที่นักเรียนควรรู้

๕.๓ แหล่งสืบค้นความรู้/แหล่งสืบค้นข้อมูล เป็นแหล่งการเรียนรู้ต่างๆ เช่น เว็บไซต์ หนังสือ สถานที่ บุคคล เพื่อให้นักเรียนศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมให้สอดคล้องกับเรื่องที่เรียน

๕.๔ กิจกรรมพัฒนาการเรียนรู้ เป็นกิจกรรมที่กำหนดไว้เมื่อจบเนื้อหาแต่ละตอนหรือหัวข้อเป็นกิจกรรมที่หลากหลาย ใช้แนวคิดทฤษฎีต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับเนื้อหา เหมาะสมกับวัยและพัฒนาการด้านต่าง ๆ ของนักเรียน สะดวกในการปฏิบัติ กระตุ้นให้นักเรียนได้คิด และส่งเสริมให้ศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม

๖. บทสรุป

เป็นการสรุปไว้เป็นผังมโนทัศน์ (Concept Map) เพื่อทบทวนความรู้ หรือการเรียนรู้กว้าง ๆ อย่างรวดเร็ว

๗. กิจกรรมเสนอแนะ

เป็นกิจกรรมบูรณาการทักษะที่รวมหลักการและความคิดรวบยอดในเรื่องต่าง ๆ ที่นักเรียนได้เรียนรู้ไปแล้วมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติกิจกรรม

๘. โครงงาน

เป็นข้อเสนอแนะในการกำหนดให้นักเรียนปฏิบัติโครงงาน โดยเสนอแนะหัวข้อโครงงานและแนวทางการปฏิบัติโครงงานที่สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดชั้นปีของหน่วยการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาทักษะการคิด การวางแผน และการแก้ปัญหาของนักเรียน ซึ่งมีในหน่วยการเรียนรู้สุดท้าย

๓. ประโยชน์จากการเรียนรู้

นำเสนอไว้เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนนำความรู้และทักษะจากการเรียนไปใช้ในชีวิตประจำวัน

๔. ขวนคิด ขวนตอบ

เป็นคำถามหรือสถานการณ์ที่กระตุ้นให้นักเรียนเกิดความสนใจต้องการที่จะค้นหาคำตอบ

๙. การประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

เป็นกิจกรรมที่เสนอแนะให้นักเรียนได้นำความรู้ ทักษะ ในการประยุกต์ความรู้ในหน่วยการเรียนรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน

๑๐. คำถามทบทวน

เป็นคำถามเพื่อทบทวนผลการเรียนรู้ของนักเรียน

๑๑. ท้ายเล่ม

ประกอบด้วยอภิธานศัพท์และบรรณานุกรม

๑๑.๑ อภิธานศัพท์ เป็นการนำคำสำคัญที่แทรกอยู่ในเนื้อหา มาอธิบายความหมาย และนำมาจัดเรียงตามลำดับอักษร เพื่อสะดวกในการค้นคว้า

๑๑.๒ บรรณานุกรม เป็นรายชื่อหนังสือ เอกสาร เว็บไซต์ที่ใช้ค้นคว้าอ้างอิงประกอบการเขียน

สารบัญ

หน่วย

การเรียนรู้ที่ ๑

หน่วย

การเรียนรู้ที่ ๒

หน่วย

การเรียนรู้ที่ ๓

หน่วย

การเรียนรู้ที่ ๔

หน่วย

การเรียนรู้ที่ ๕

เสียงและอักษรไทย ๑

๑. เสียงในภาษาไทย	๒
๒. อักษรไทย.....	๑๐
๓. พยางค์และคำในภาษาไทย	๒๑
๔. การประสมอักษร	๒๒
๕. พลังของภาษา	๒๔

ชนิดและหน้าที่ของคำ ๒๙

๑. คำนาม	๓๐
๒. คำสรรพนาม	๓๒
๓. คำกริยา	๓๔
๔. คำช่วยกริยา.....	๓๕
๕. คำวิเศษณ์.....	๓๖
๖. คำบุพบท	๓๘
๗. คำเชื่อม	๔๐
๘. คำอุทาน.....	๔๑

การสร้างคำ ๔๕

๑. คำมูล	๔๖
๒. คำซ้ำ	๔๘
๓. คำซ้อน.....	๕๐
๔. คำประสม	๕๔
๕. คำพ้อง	๕๘

ภาษาพูด ภาษาเขียน และสำนวนไทย.....๖๒

๑. ภาษาพูด ภาษาเขียน.....	๖๓
๒. สำนวนไทย.....	๖๖

การแต่งบทร้อยกรอง ๗๓

๑. ความรู้เกี่ยวกับการแต่งบทร้อยกรอง	๗๔
๒. กระบวนการแต่งบทร้อยกรอง	๗๕
๓. การแต่งกาพย์	๗๕

หน่วย การเรียนรู้ที่ ๖

การพัฒนาทักษะการฟังและการดู ๘๒

๑. หลักการฟังและการดู..... ๘๓
๒. การพัฒนาประสิทธิภาพการฟังและการดู ๘๗
๓. มารยาทในการฟังและการดู..... ๙๔

หน่วย การเรียนรู้ที่ ๗

การพัฒนาทักษะการพูด ๙๗

๑. หลักทั่วไปของการพูด ๙๘
๒. มารยาทในการพูด ๑๐๔
๓. การพูดในโอกาสต่าง ๆ ๑๐๕

หน่วย การเรียนรู้ที่ ๘

การพัฒนาทักษะการอ่าน ๑๑๕

๑. หลักทั่วไปของการอ่าน ๑๑๖
๒. การอ่านออกเสียง..... ๑๑๗
๓. การอ่านในใจ ๑๒๗
๔. สู่ลักษณะในการอ่านหนังสือและสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ๑๓๓
๕. มารยาทในการอ่าน ๑๓๓
๖. การเลือกอ่านและพิจารณาหนังสือ..... ๑๓๔
๗. การอ่านและปฏิบัติตามเอกสารคู่มือ ๑๓๘

หน่วย การเรียนรู้ที่ ๙

การพัฒนาทักษะการเขียน ๑๔๓

๑. การเขียนตัวอักษรไทย ๑๔๔
๒. ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการเขียน..... ๑๔๖
๓. การเขียนประเภทต่าง ๆ ๑๔๙

อภิธานศัพท์ ๑๘๒

บรรณานุกรม..... ๑๘๕

A close-up view of a wooden tray containing numerous carved wooden letters and symbols in various shapes and sizes, arranged in rows. The letters are light brown and appear to be made of wood, with some showing signs of wear and discoloration. They are organized into four distinct rows, separated by thin wooden dividers. The first row features large, stylized characters. The second row contains smaller, more uniform letters. The third row shows a mix of different shapes, including some that look like numbers or specific symbols. The fourth row is filled with a variety of smaller, intricate carvings. The overall arrangement suggests a collection of tools or components used in a traditional craft or writing system.

๑. เสียงในภาษาไทย
๒. อักษรไทย
๓. พยางค์และคำในภาษาไทย
๔. การประสมอักษร
๕. พลังของภาษา

อธิบายลักษณะของเสียงในภาษา ท ๔.๑ (ม. ๑/๑)

๑. ออกเสียงในภาษาไทยได้ถูกต้องชัดเจน
๒. รู้จักสระ พยัญชนะ วรรณยุกต์ และใช้ได้ถูกต้อง

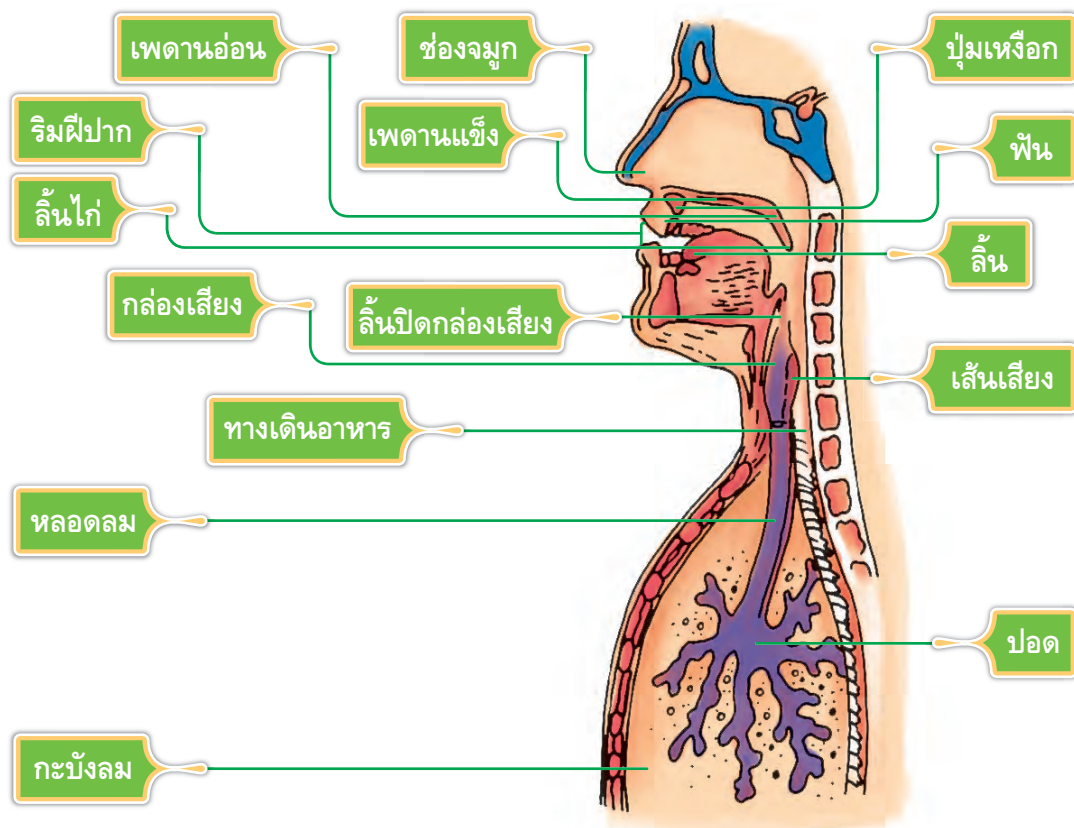
๑. เสียงในภาษาไทยเกิดขึ้นได้อย่างไร
๒. อักษรไทยมีลักษณะพิเศษอย่างไรบ้าง
๓. การประสมเสียงในภาษาคืออะไร มีวิธีการอย่างไร

ภาษาทุกภาษาใช้เสียงเป็นสื่อในการพูดเพื่อสื่อความเข้าใจกันในเรื่องต่าง ๆ เช่น บอกเล่าเรื่องราว ขอความช่วยเหลือ ติดต่อการทำงาน แสดงความรู้สึกต่าง ๆ ดังนั้น ภาษาจึงต้องมียุ่บคัประกอบสำคััญ ๒ อย่าง คือ เสียงหรือคำพูดและความหมาย จึงจะสามารถสื่อความหมายเข้าใจตรงกันได้และอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสงบสุข

๑. เสียงในภาษาไทย

๑.๑ กำเนิดของเสียงในภาษาไทย

เสียงในภาษา หรือ คำพูด เกิดจากกระแสลมหรืออากาศที่ถูกดันจากช่องท้อง ปอด ผ่านหลอดลมและกล่องเสียงซึ่งมีเส้นเสียงอยู่ภายใน แล้วออกไปทางช่องปากหรือช่องจมูก ระหว่างที่ลมผ่านฟันเส้นเสียง อวัยวะต่าง ๆ ในช่องปาก เช่น ลิ้น เพดานปาก ปุ่มเหงือก และฟัน จะดัดแปลงลมให้เป็นเสียงต่าง ๆ ตามที่ผู้พูดต้องการ จะสังเกตได้ว่าอวัยวะในการเกิดเสียงพูดส่วนมากยังทำหน้าที่อื่น ๆ ในการดำรงชีวิตอีกด้วย เช่น การหายใจ การรับประทานอาหาร อวัยวะที่ทำให้เกิดเสียงโดยเฉพาะก็มีเพียงกล่องเสียงและเส้นเสียงเท่านั้น เราเรียกอวัยวะที่ใช้ในการออกเสียงว่า **อวัยวะในการเกิดเสียง**

๑.๒ ลักษณะของเสียงในภาษาไทย

เสียงในภาษาไทยโดยทั่วไปมี ๓ ชนิด คือ เสียงสระ เสียงพยัญชนะ และเสียงวรรณยุกต์

เสียงสระ

เสียงสระ คือ เสียงที่เกิดจากกระแสลมจากปอดผ่านเส้นเสียงซึ่งเกร็งตัวชิดกันปิดช่องทางลมจนสิ้นสัปดาห์แล้วเลยออกไปทางช่องปากหรือช่องจมูก โดยที่ไม่ถูกสกัดกั้น ณ ที่ใดที่หนึ่งในช่องทางเดินของลม แต่มีการใช้ลิ้นและริมฝีปากทำให้เกิดเสียงแตกต่างกันได้หลายเสียง

เสียงสระในภาษาไทยมี ๒ ประเภท คือ สระเดี่ยว และสระประสม

➤ สระเดี่ยว

สระเดี่ยว คือ สระที่เปล่งออกมาเป็นเสียงเดียว เกิดจากลมผ่านเส้นเสียงซึ่งมีการสิ้นสัปดาห์แล้วผ่านเลยไปทางช่องปาก โดยไม่ถูกสกัดกั้น ณ ที่ใดที่หนึ่ง แต่จะถูกลิ้นและริมฝีปากทำให้เกิดเสียงในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง สระเดี่ยวแบ่งเป็นสระเสียงสั้น ๙ เสียง และสระเสียงยาว ๙ เสียง ดังนี้

สระเสียงสั้น	สระเสียงยาว
อะ	อา
อิ	อี
อึ	อือ
อุ	อุ
เอะ	เอ
แอะ	แเอ
โอะ	โอ
เอะ	ออ
เออะ	เออ

➤ สระประสม

สระประสม คือ สระที่ประกอบด้วยสระเดี่ยวสองเสียง ซึ่งในการเปล่งเสียงจะใช้ลิ้นและริมฝีปากทำให้เกิดเสียงร่วมกันสองลักษณะ หรือออกเสียงอยู่ในตำแหน่งมากกว่า ๑ ตำแหน่ง

สระประสม มี ๓ เสียง แต่ละเสียงประกอบด้วยสระเดี่ยวสองเสียงประสมกัน ดังนี้

สระประสม	สระเดี่ยว	การทำงานของลิ้นกับริมฝีปาก
เอีย	อี + อา	ใช้ลิ้นและริมฝีปากทำเสียงสระ อี ก่อนแล้วเปลี่ยนเป็นทำเสียงสระ อา
เอือ	อือ + อา	ใช้ลิ้นและริมฝีปากทำเสียงสระ อือ แล้วเปลี่ยนเป็นทำเสียงสระ อา
อัว	อู + อา	ใช้ลิ้นและริมฝีปากทำเสียงสระ อู แล้วเปลี่ยนเป็นทำเสียงสระ อา

หมายเหตุ สำหรับสระประสมเสียงสั้น ได้แก่ *เอียะ เอือะ อัวะ* นักภาษาศาสตร์ปัจจุบันไม่นับว่าเป็นเสียงสระในภาษาไทยเพราะการออกเสียงสั้นยาวไม่ทำให้ความหมายแตกต่างกัน และไม่มีคำที่ใช้สระทั้ง ๓ เสียงนี้ในภาษาไทยกลาง แต่มีใช้เมื่อเขียนแทนคำเลียนเสียงธรรมชาติ เช่น *ผัวะ เบรียะ เอือะ* หรือใช้เขียนแทนเสียงคำที่ยืมมาจากภาษาอื่นหรือคำที่ใช้ในภาษาถิ่น เช่น *เจียะ ยัวะ อัวะ ผัวะ* (ภาษาถิ่นเหนือแปลว่า ผู) ในที่นี้จึงนับเป็นเสียงในภาษาไทยด้วย*

สระที่มีเสียงพยัญชนะประสม

สระที่มีเสียงพยัญชนะประสม การออกเสียงจะออกกลมกลืนระหว่างเสียงสระกับเสียงพยัญชนะ ซึ่งมีทั้งหมด ๘ รูป คือ *อำ ไอ ใ เอ ฤ ฦ ฎ ฏ* แต่รูปสระเหล่านี้มีเสียงซ้ำกับสระเดี่ยวที่กล่าวมาแล้ว จึงไม่นับว่ามีเสียงสระโดยตรง เรียกว่า **สระเกิน**

รูปสระทั้ง ๘ รูปนี้ใช้แทนเสียงสระเดี่ยวและมีเสียงพยัญชนะสะกดหรือประสมอยู่ ดังนี้

รูปสระ	สระเดี่ยว	พยัญชนะ	ตัวอย่าง
อำ	อะ	ม ประสม	อำ อัม
ไอ	อะ	ย ประสม	ไอ อัย
ใ	อะ	ย ประสม	ใ อัย
เอ	อะ	ว ประสม	เอ
ฤ	อี	ร ประสม	รี
ฦ	อือ	ร ประสม	รือ
ฎ	อี	ล ประสม	ลี
ฏ	อือ	ล ประสม	ลือ

กิจกรรมพัฒนาการเรียนรู้

- จับคู่กับเพื่อนฝึกออกเสียงสระ โดยให้เพื่อนสังเกตลักษณะของลิ้น ริมฝีปาก และขากรรไกรว่าวางอยู่ในลักษณะใด
- ฝึกออกเสียงคำที่ประสมด้วยสระเสียงสั้นและสระเสียงยาว แล้วเปรียบเทียบลักษณะของลิ้นและริมฝีปากขณะเปล่งเสียงว่าเหมือนกันหรือแตกต่างกันอย่างไร

เสียงพยัญชนะ

เสียงพยัญชนะ คือ เสียงที่เกิดจากกระแสลมจากปอดผ่านเส้นเสียง ซึ่งอาจสั่นสะบัดหรือไม่สั่นสะบัดก็ได้ แล้วถูกสกัดกั้นทั้งหมดหรือเพียงบางส่วน ณ ที่ใดที่หนึ่งในช่องทางเดินของลม อาจเป็นลำคอ ช่องปาก หรือช่องจมูก ในช่องปากมีอวัยวะที่สามารถกักเสียงพยัญชนะได้ คือ ลิ้น เพดานปาก ปุ่มเหงือก ฟัน และริมฝีปาก

ลักษณะสำคัญของเสียงพยัญชนะ คือ เป็นเสียงที่ถูกกักก่อนที่จะออกไปทางช่องปากหรือช่องจมูก

พยัญชนะไทย ๔๔ รูป มีเสียงเพียง ๒๑ เสียง เพราะพยัญชนะบางรูปมีเสียงซ้ำกันใช้แทนกันได้ และยังมีอักษรนำ ซึ่งมี ห นำอักษรเดียว และ อ นำ ย จะไม่ออกเสียง ห และ อ

รูปพยัญชนะ	สัญลักษณ์เสียง
๑. ก	/ก/
๒. ข ฃ ค ฅ ฆ	/ค/
๓. ง หง	/ง/
๔. จ	/จ/
๕. ฉ ช ฌ	/ช/
๖. ฌ ญ ฎ ฏ ทร ธร	/ช/
๗. ฎ ฏ ด	/ด/
๘. ฏ ฐ ต	/ต/
๙. ฐ ฑ ฒ ถ ท ธ	/ท/
๑๐. ณ น หน	/น/

รูปพยัญชนะ	สัญลักษณ์เสียง
๑๑. บ	/บ/
๑๒. ป	/ป/
๑๓. ผ พ ภ	/พ/
๑๔. ฝ ฟ	/ฟ/
๑๕. ม หม	/ม/
๑๖. ญ ย ญ หย อย	/ย/
๑๗. ร ทร	/ร/
๑๘. ล ฬ หล	/ล/
๑๙. ว หว	/ว/
๒๐. อ	/อ/
๒๑. ห ฮ	/ฮ/

➤ ลักษณะการเปล่งเสียงพยัญชนะ

การออกเสียงพยัญชนะ แยกได้เป็น ๖ ประเภท ดังนี้

๑. **พยัญชนะระเบิด** คือ พยัญชนะที่เกิดจากลมถูกกักไว้ในช่องปาก แล้วปล่อยออกมาอย่างรวดเร็ว ได้แก่ เสียง /ป/ /ต/ /จ/ /ก/ /อ/ /พ/ /ท/ /ซ/ /ค/ /บ/ /ด/

๒. **พยัญชนะเสียดแทรก** คือ พยัญชนะที่เกิดจากลมที่พุ่งออกมา แล้วถูกกักให้ลมแทรกตัวออกมาทางช่องแคบ ๆ ได้แก่ เสียง /ฟ/ /ซ/ /ฮ/

๓. **พยัญชนะนาสิก** คือ พยัญชนะที่เกิดจากลมที่ถูกดันออกมาทางช่องจมูกพร้อมกับช่องปาก ได้แก่ เสียง /ม/ /น/ /ง/

๔. พยัญชนะข้างลิ้น คือ พยัญชนะที่เกิดจากลมที่ผ่านมาทางข้างลิ้น โดยปลายลิ้นยกขึ้นไปแตะปุ่มเหงือก แล้วปล่อยลมออกมาทางข้างลิ้น ได้แก่ เสียง /ล/

๕. พยัญชนะรัวหรือลิ้นกระทบ คือ พยัญชนะที่เกิดจากเสียงลมที่ถูกปลายลิ้นยกขึ้นไปกระทบปุ่มเหงือก ถ้าปลายลิ้นสั่นหลายครั้งจะเกิดเป็นเสียงรัว ถ้าปลายลิ้นสั่นแค่เพียงครั้งเดียวเรียกว่า เสียงกระทบ ได้แก่ เสียง /ร/

๖. พยัญชนะกึ่งสระ คือ พยัญชนะที่เกิดจากลมที่ผ่านอวัยวะในการเปล่งเสียงที่อยู่ใกล้กัน แต่ไม่ใกล้กันมากผ่านออกมาได้สะดวกเช่นเดียวกับการออกเสียงสระทั่วไป ได้แก่ เสียง /ย/ /ว/

➤ ตำแหน่งของเสียงพยัญชนะ

ในการเปล่งเสียงพยางค์หนึ่ง ๆ นั้น เสียงสระ เสียงพยัญชนะ และเสียงวรรณยุกต์ จะเปล่งออกมาพร้อม ๆ กัน เสียงที่เด่นชัดที่สุดคือ เสียงพยัญชนะ ซึ่งนำเสียงสระและเสียงวรรณยุกต์ เสียงพยัญชนะจะปรากฏ ๒ ตำแหน่ง คือ

๑. เสียงพยัญชนะที่อยู่ต้นพยางค์ เรียกว่า เสียงพยัญชนะต้น เช่น กาล งาน ปวด มี /ก/ /ง/ /ป/ เป็นพยัญชนะต้น

๒. เสียงพยัญชนะที่ปรากฏท้ายพยางค์เรียกว่า เสียงพยัญชนะท้าย หรือ พยัญชนะสะกด เช่น นก บิน เร็ว มี /ก/ /น/ /ว/ เป็นพยัญชนะสะกด

➤ เสียงพยัญชนะต้น

เสียงพยัญชนะทั้ง ๒๑ เสียง เป็นเสียงพยัญชนะต้นได้ทั้งหมด คือ

เสียงพยัญชนะ	รูปพยัญชนะ	ตัวอย่าง
๑. /ก/	ก	กิน แกง กาว
๒. /ค/	ข ข ค ศ ฌ	ไข่ เค็ม ฮ่อง
๓. /ง/	ง หง	งาน หงาย
๔. /จ/	จ	จิก
๕. /ช/	ฉ ช ฌ	ฉัน เชิญ เฌอ
๖. /ซ/	ซ ศ ษ ส ทร สร	โซ่ คอก (ถ)ษี สูง ทราม สร้าง
๗. /ด/	ฎ ฏ ด	ฎี(กา) (บัณ)ฑู ดึง
๘. /ต/	ฏ ต	(ก)ฎี ตาม

เรื่องน่ารู้

การแสดงเสียงจะนิยมใช้เครื่องหมาย / / กำกับไว้ เพื่อแยกให้เห็นชัดเจนระหว่างรูปกับเสียง เช่น รูปพยัญชนะ ฌ มีเสียงพยัญชนะ /ท/

เสียงพยัญชนะ	รูปพยัญชนะ	ตัวอย่าง
๙. /ท/	ฐ ท ฒ ถ ฑ ฑ	ฐาน (มณ)ทา เฒ่า งาม เทียม ฑง
๑๐. /น/	ณ น หน	เณร ใน หนา
๑๑. /บ/	บ	บาน
๑๒. /ป/	ป	ปิ่น
๑๓. /พ/	ผ พ ภา	ผัก พาย ภาพ
๑๔. /ฟ/	ฝ ฟ	ฝาก ฟาง
๑๕. /ม/	ม หม	มอง หมู
๑๖. /ย/	ญ ย ญ หย อย	ญาติ ยาย ญิง หยาม อยาก
๑๗. /ร/	ร ทร	รัก หรือ
๑๘. /ล/	ล ฬ หล	ลูก (กิ)ฬา หลาน
๑๙. /ว/	ว หว	วาง หวาน
๒๐. /อ/	อ	อาย
๒๑. /ฮ/	ห ฮ	โห่ ฮา

เสียงพยัญชนะต้นนอกจากเป็นเสียงพยัญชนะเดี่ยว ๆ ทั้ง ๒๑ เสียงแล้ว ยังรวมถึงเสียงพยัญชนะควบกล้ำบางตัวด้วย

➤ เสียงพยัญชนะควบกล้ำ

พยัญชนะควบกล้ำ คือ พยัญชนะสองตัวที่ออกเสียงพร้อมกัน เมื่อประสมสระเดียวกัน พยัญชนะที่ออกเสียงควบกล้ำกับพยัญชนะอื่นได้มี ๓ ตัว คือ ร ล ว และเมื่อควบกล้ำกันแล้วจะอยู่ในตำแหน่งต้นพยางค์เสมอ สำหรับคำไทยแท้พยัญชนะควบกล้ำหรืออักษรควบ มีดังนี้

รูปพยัญชนะ	ตัวอย่าง
๑. กร	กรู เกรง
๒. กล	กล้า กลิ่น
๓. กว	กว่า แกว่ง
๔. คร ขร	ครู เกร่ง ขวี่ ขริบ
๕. คล ชล	คลี่ คลาย ชลา ชลั
๖. คว ขว	คว่ำ ความ ขวา ขวิด

รูปพยัญชนะ	ตัวอย่าง
๗. พร	พริ้ว พร้อม
๘. พล ฬล	ปลา ปลาง แผล ผลิต
๙. ปร	ปราบ แปรง
๑๐. ปล	ปลา ปลีก
๑๑. ตร	ตรา เตรียม

ปัจจุบันมีคำยืมที่มาจากภาษาอื่นหลายคำที่ทำให้มีการออกเสียงพยัญชนะต้นควบกล้ำ เช่น

รูปพยัญชนะ	ตัวอย่าง	รูปพยัญชนะ	ตัวอย่าง
๑. ทร	จันทรา (สันสกฤต)	๔. ดร	ดราฟต์ (อังกฤษ)
๒. ฟร	ฟรี (อังกฤษ)	๕. พร	เบรก (อังกฤษ)
๓. พล	ฟลุค (อังกฤษ)	๖. ปล	บล็อก (อังกฤษ)

คำยืมในภาษาอื่นบางคำที่มีเสียงพยัญชนะต้นควบกล้ำ ทร ออกเสียง ช ปัจจุบันต้องออกเสียงเป็นคำควบแท้ เช่น นิทรา อินทรา

➤ เสียงพยัญชนะท้าย

เสียงพยัญชนะท้าย คือ เสียงพยัญชนะที่อยู่ท้ายพยางค์หรือท้ายคำเป็นเสียงพยัญชนะสะกด มี ๘ เสียง เสียงพยัญชนะสะกดดังกล่าว จัดเป็นแม่หรือมาตราต่าง ๆ ดังนี้

เสียงพยัญชนะสะกด	มาตรา	ตัวอย่าง
/ก/	กก	กัก สุข ไรศ เมฆ
/ง/	กง	แกง ชิง จาง
/ด/	กด	เกิด พุฒ นาถ บาท พุช เศษ พิศ
/น/	กน	เกิน ชาญ คุณ พร นิล กาท
/บ/	กบ	กบ รูป เทพ กราฟ ลาก
/ม/	กม	คม ชิม ถาม
/ย/	เกย	กาย ไชย เลย
/ว/	เกว	ขาว เคียว จิว

พยางค์หรือคำที่ไม่มีเสียงพยัญชนะสะกดจัดอยู่ในมาตราแม่ ก กา เช่น มา ดี ปู บัว จู
หมายเหตุ ตามหลักภาษาศาสตร์ เสียงพยัญชนะสะกดแม่กต เป็นเสียง ต และเสียงพยัญชนะสะกดแม่กบ เป็นเสียง บ

กิจกรรมพัฒนาการเรียนรู้

- ฝีกออกเสียงพยัญชนะทั้ง ๔๔ รูป แล้วบันทึกว่าพยัญชนะรูปใดบ้างที่ออกเสียงซ้ำกัน
- ยกตัวอย่างคำควบกล้ำต้นพยางค์ที่เป็นคำยืมภาษาอื่น ตามเสียงพยัญชนะควบกล้ำที่กำหนดให้ได้มากที่สุด แล้วออกเสียงทีละคำ เปรียบเทียบความแตกต่างของการออกเสียง

ทร- ฟร- พล- ดร- พร- ปล-

- จัดกลุ่มพยัญชนะท้ายทั้ง ๘ แม่ แต่ละแม่ประกอบด้วยพยัญชนะรูปใดบ้าง พร้อมทั้งรวบรวมคำที่สะกดด้วยรูปพยัญชนะนั้น ๆ ทำเป็นสมุดคำศัพท์

เสียงวรรณยุกต์

เสียงวรรณยุกต์ คือ เสียงที่มีการเปลี่ยนระดับสูงต่ำโดยเส้นเสียง และเปล่งออกมาพร้อมกับเสียงสระ เช่น คา ข่า คำ (ข้า) ค้ำ ขา แต่ละคำมีเสียงพยัญชนะและเสียงสระเหมือนกันต่างกันเพียงระดับเสียงหรือเสียงวรรณยุกต์

คำแต่ละคำในภาษาไทยซึ่งมีเสียงพยัญชนะและเสียงสระเดียวกัน เมื่อเสียงวรรณยุกต์เปลี่ยนไปจะมีความหมายต่างกันหรือไม่ก็กลายเป็นคำที่ไม่มีความหมาย เช่น จา จ่า จ้า จ๋า แต่ละคำมีความหมายต่างกัน ส่วน จั๊ว ไม่มีความหมาย

ภาษาที่มีเสียงวรรณยุกต์เหมือนภาษาไทย เช่น ภาษาจีน ส่วนใหญ่ภาษาอื่น ๆ มักมีเพียงเสียงสระและเสียงพยัญชนะ ไม่มีเสียงวรรณยุกต์ เมื่อระดับเสียงของคำหนึ่งเปลี่ยนไปคำนั้นก็ยังคงมีความหมายเช่นเดิม เช่น ภาษาอังกฤษ ฝรั่งเศส เขมร บาลี สันสกฤต

ความแตกต่างระหว่างคำในภาษาที่มีเสียงวรรณยุกต์กับคำในภาษาที่ไม่มีเสียงวรรณยุกต์อย่างภาษาอังกฤษ เช่น *car* ในภาษาอังกฤษออกเสียง คา ถึงแม้จะเปลี่ยนเสียงวรรณยุกต์เป็น ข่า คำ (ข้า) ค้ำ ขา ก็ยังคงความหมายว่า รถยนต์ เช่นเดิม ส่วนคำไทย คา ข่า คำ (ข้า) ค้ำ ขา แต่ละคำมีความหมายต่างกันไป

เสียงวรรณยุกต์ในภาษาไทย มี ๕ เสียง คือ

๑. เสียงสามัญ	คือ เสียงวรรณยุกต์ระดับกลาง เช่น ตา นอน ใจ แก
๒. เสียงเอก	คือ เสียงวรรณยุกต์ระดับต่ำ เช่น แผลก จะ ถั่ว อยู่ ปี่ สั้น
๓. เสียงโท	คือ เสียงวรรณยุกต์เปลี่ยนระดับจากระดับสูงลงมาต่ำ เช่น ที่ ว่า แยก ได้
๔. เสียงตรี	คือ เสียงวรรณยุกต์ระดับสูง เช่น คิด นึก จ๊ะ รั้ง แล้ว ค้าง ใช้
๕. เสียงจัตวา	คือ เสียงวรรณยุกต์เปลี่ยนระดับจากต่ำขึ้นไปสูง เช่น หนู เดี่ยว ปุ๋ย หา

กล่าวโดยสรุป เสียงวรรณยุกต์ในภาษาไทย มี ๒ ชนิด คือ

๑. วรรณยุกต์ระดับ

มีระดับเสียงค่อนข้างคงที่ตลอด ได้แก่ วรรณยุกต์สามัญ วรรณยุกต์เอก และ วรรณยุกต์ตรี

๒. วรรณยุกต์เปลี่ยนระดับ

มีการเปลี่ยนแปลงระดับเสียง ได้แก่ วรรณยุกต์โทเปลี่ยนระดับจากสูงลงต่ำและ วรรณยุกต์จัตวาเปลี่ยนระดับจากต่ำขึ้นสูง

➤ ความสำคัญของวรรณยุกต์

วรรณยุกต์ คือ ระดับเสียงสูงต่ำในภาษาไทย วรรณยุกต์เป็นเครื่องหมายของคำ คำในภาษาไทยต้องมีเสียงวรรณยุกต์อย่างใดอย่างหนึ่ง ถ้าเสียงวรรณยุกต์ต่างไป ความหมายจะต่างกัน หรือไม่มีความหมาย คำที่มีรูปวรรณยุกต์กำกับอาจมีเสียงวรรณยุกต์ไม่ตรงกับรูปวรรณยุกต์ที่กำกับอยู่ก็ได้ เสียงวรรณยุกต์มีความสัมพันธ์กับอักษรสามหมู่หรือ

ไตรยางศ์ คำเป็น คำตาย **อักษรคู่ อักษรเดี่ยว อักษรนำ** และอักษรควบ

แหล่งสืบค้นความรู้

นักเรียนสามารถศึกษาเรื่อง พยัญชนะ สระ และวรรณยุกต์ เพิ่มเติมได้จากหนังสือบรรทัดฐานภาษาไทย เล่ม ๑ : ระบบเสียง อักษรไทย การอ่านคำและการเขียนสะกดคำ ของ สถาบันภาษาไทย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

กิจกรรมพัฒนาการเรียนรู้

- ฝึกเทียบเสียงวรรณยุกต์จากคำศัพท์ที่กำหนดให้ แล้วบอกด้วยว่าแต่ละคำผันได้กี่เสียง

ปา	กาง	ตาย	จะ	บาด	ดับ	ผี	ขาว	สัน
ถัก	หาด	ขับ	คอน	แทง	โผย	ละ	มาด	โยก

- เลือกคำสองพยางค์ที่มีเสียงวรรณยุกต์ตรงกับคำศัพท์ที่กำหนดให้ อย่างละ ๓ คำ

กงสี	ลูกเต๋า	ยี่หื้อ	รสเลิศ	จุนจู่
------	---------	---------	--------	--------

- ยกตัวอย่างคำ ๕ คำ แล้วแต่งประโยค โดยแต่ละประโยคจะต้องมีเสียงวรรณยุกต์จากคำที่เลือกอย่างน้อย ๒ เสียงวรรณยุกต์

๒. อักษรไทย

ภาษาไทยเรามีตัวอักษรใช้เป็นของตนเองตั้งแต่สมัยสุโขทัย ดังหลักฐานที่ปรากฏในศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหงที่จารึกเกี่ยวกับอักษรไทยไว้ใน พ.ศ. ๑๘๒๖ ว่า “หาใคร่ใจในใจ แลใส่ลายสือไทยนี้ ลายสือไทยนี้จึงมีเพื่อขุนผู้้นั้นใส่ไว้” แปลว่า พ่อขุนรามคำแหงมหาราชทรงคำนึงในพระทัยด้วยพระองค์เอง และประดิษฐ์อักษรไทยนี้ อักษรไทยนี้จึงเกิดขึ้นได้เพราะพ่อขุนรามคำแหงมหาราชทรงประดิษฐ์ขึ้นมา ตัวอักษรของพ่อขุนรามคำแหงมหาราชนั้นได้มีการพัฒนาปรับปรุงเรื่อยมาจนเป็นอักษรไทยในปัจจุบัน ทำให้เรามีตัวอักษรใช้แทนเสียงพูดซึ่งตัวอักษรไทยนั้นเราใช้แทนเสียงสระ เสียงพยัญชนะ และเสียงวรรณยุกต์ เสียงทั้ง ๓ ชนิดนี้เราสามารถนำมาสร้างเป็นคำใหม่ ๆ ใช้ในภาษาไทยมากขึ้น การจะใช้ภาษาไทยให้ถูกต้องเหมาะสมนั้นเราควรรู้ลักษณะภาษาไทย รวมทั้งวิธีเขียนหนังสือที่ถูกต้อง ตำแหน่งและลักษณะของตัวอักษรตลอดจนหน้าที่ของตัวอักษรแต่ละชนิด

ลักษณะของอักษรไทย

อักษร คือ ตัวหนังสือหรือสัญลักษณ์เขียนแทนเสียงหรือคำพูดในภาษา อักษรไทย ประกอบด้วยรูปสระรูปพยัญชนะ และรูปวรรณยุกต์ ซึ่งใช้เขียนแทนเสียงสระ เสียงพยัญชนะ และเสียงวรรณยุกต์ตามลำดับ อักษรไทยมีลักษณะพิเศษ คือ มีรูปพยางค์ที่ใช้เขียนแทนเสียงพูดในภาษาไทยครบทุกเสียง

รูปสระ

สระในภาษาไทยตามตำราหลักภาษาไทยของพระยาอุปกิตศิลปสาร (นิ่ม กาญจนาชีวะ)^{*} แบ่งออกเป็น ๒๑ รูป เพราะไม่ได้นับรวมสระประสม แต่ละรูปมีชื่อเรียก ดังนี้

รูป	ชื่อ
๑. ะ	วิสรรชนีย์
๒. ั	ไม้หันอากาศ, ไม้ผัด
๓. ึ	ไม้ไต่คู้
๔. ำ	ลากช้าง
๕. ิ	พินทุอิ, พินทุอี
๖. ' (อั)	ฝนทอง
๗. ุ	นฤกहित, หยาदन้าค้าง
๘. “ (อ)	พินหนู
๙. ฌ	ตีนเหยียด
๑๐. ฌ	ตีนคู้
๑๑. ๒	ไม้หน้า

รูป	ชื่อ
๑๒. ใ	ไม้ม้วน
๑๓. ๒	ไม้มลาย
๑๔. ๒	ไม้โอ
๑๕. อ	ตัวอ
๑๖. ว	ตัวว
๑๗. ย	ตัวย
๑๘. ฤ	ตัวรี
๑๙. ฤ	ตัวรือ
๒๐. ฌ	ตัวลี
๒๑. ฌ	ตัวลือ

ปัจจุบันสระในภาษาไทยตามหนังสืออุเทศภาษาไทย ชุด บรรทัดฐานภาษาไทย เล่ม ๑ : ระบบเสียง อักษรไทย การอ่านคำและการเขียนสะกดคำ แบ่งเป็น ๓๗ รูป แต่ละรูปมีชื่อเรียก ดังนี้^๒

รูป	ชื่อ
๑. ๒	ไม้ไต่คู้
๒. -ะ	สระอะ
๓. ั	ไม้หันอากาศ
๔. -ำ	สระอา
๕. -ำ	สระอำ

รูป	ชื่อ
๖. ิ	สระอิ
๗. ี	สระอี
๘. ึ	สระอี
๙. ื	สระอี
๑๐. ื	สระอี - ออ

^{*}อุปกิตศิลปสาร, พระยา, หลักภาษาไทย : อักษรวิธี วจิวิภาค วากยสัมพันธ์ ฉันทลักษณ์, พิมพ์ครั้งที่ ๑๒, (กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช), หน้า ๓-๔.

^๒สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ, หนังสืออุเทศภาษาไทย ชุด บรรทัดฐานภาษาไทย เล่ม ๑ : ระบบเสียง อักษรไทย การอ่านคำและการเขียนสะกดคำ, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพฯ : สกสค.ลาดพร้าว.), หน้า ๖๘-๖๙.

รูป	ชื่อ
๑๑. ุ	สระอุ
๑๒. ู	สระอู
๑๓. ะ	สระอะ
๑๔. ะ	สระเอ
๑๕. ะ	สระเอ กับไม้ไต่คู้
๑๖. ะ	สระเอะ
๑๗. ะ	สระเ
๑๘. ะ	สระเ กับไม้ไต่คู้
๑๙. ะ	สระโอะ
๒๐. ะ	สระโอ
๒๑. ะ	สระเอะ
๒๒. ะ	สระออ
๒๓. ะ	สระออ กับไม้ไต่คู้
๒๔. ะ	สระเออะ

รูป	ชื่อ
๒๕. ะ	สระเออ
๒๖. ะ	สระเออ
๒๗. ะ	สระเอียะ
๒๘. ะ	สระเอีย
๒๙. ะ	สระเอือะ
๓๐. ะ	สระเอือ
๓๑. ะ	สระัวะ
๓๒. ะ	สระัว
๓๓. ะ	ตัวว
๓๔. ะ	สระโอะไม้ม้วน
๓๕. ะ	สระโอะไม้มลาย
๓๖. ะ	สระโอะไม้มลาย กับตัวย
๓๗. ะ	สระเอา

➤ ตำแหน่งรูปสระ

รูปสระทั้ง ๓๗ รูป เมื่อประสมกับพยัญชนะต้น จะวางไว้ในตำแหน่งต่าง ๆ ดังนี้

ตำแหน่งสระ	รูปสระ	ตัวอย่าง
๑. อยู่หน้าพยัญชนะต้น	ะ แ- โ- ใ- ใ-	เจ แก โบ ใน ไก่
๒. อยู่หลังพยัญชนะต้น	-ะ -า -อ -ว	ละ ชา ตอ ชวน
๓. อยู่บนพยัญชนะต้น	ั ิ ึ ึ ึ ึ	กั ด บิน มี ดิง ถือ กี่
๔. อยู่ใต้พยัญชนะต้น	ุ ู	จุ ู
๕. อยู่หน้าและหลังพยัญชนะต้น	ะ-ะ แ-ะ โ-ะ เ-ะ ะ-ะ เ-อ เ-า ใ-ย	เบะ แกะ โป้ะ เหาะ เจอะ เกลอ เท่า ไสย
๖. อยู่บนและหลังพยัญชนะต้น	ัวะ ัว ำ ือ ือ	ัวะ มัว ชำ มือ ก๊อก
๗. อยู่หน้าและบนพยัญชนะต้น	็ ็ ็	เย็น แข็ง เกิด
๘. อยู่หน้า บน และหลังพยัญชนะต้น	ียะ ีย ือะ ือ	เฟียะ เสีย เฟือะ เรือ

สระที่อยู่บนหรือใต้พยัญชนะต้นมีหลักการวางรูป ดังนี้

๑. พยัญชนะต้นที่เป็นพยัญชนะตัวเดียว วางรูปสระไว้บนหรือใต้พยัญชนะนั้น ๆ เช่น
กัน ขำ คือ ฉุน ลีบ ดู ปู
๒. พยัญชนะต้นที่เป็นอักษรนำ วางรูปสระไว้บนหรือใต้อักษรตาม เช่น ขยัน ถล่ำ สมิง
ผลึก หรือ ชนุน ฉลุ
๓. พยัญชนะต้นที่เป็นอักษรควบ วางรูปสระไว้บนหรือใต้พยัญชนะตัวหลัง เช่น ปร๊ับ คว่ำ
พรุณ กริ่ง ครื่น ปลี ตรี กรุง ปลุก

กิจกรรมพัฒนาการเรียนรู้

๑. แบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่ม ให้แต่ละกลุ่มเขียนแผนภูมิการใช้รูปสระทั้ง ๓๗ รูป แต่ละเสียงประกอบด้วยรูปอะไรบ้าง และมีจำนวนกี่รูป
 ๒. พิจารณาคำศัพท์ต่อไปนี้ ประกอบด้วยรูปสระใดบ้าง มีจำนวนกี่รูป
พรรค	ตั้ง	คูน	แข่ง	มาศ	จก	ต้ม	เบญ	ก็
แคะ	เฉียบ	กลัว	โถม	พล	เชอ	หอม	กำไล	เสีย
๓. เขียนเล่าประวัติของตนเอง โดยให้มีรูปสระอย่างน้อย ๑๕ รูป (รูปเดียวกันถือเป็น ๑ รูป) และวางรูปสระให้ถูกต้องตรงตำแหน่ง

รูปพยัญชนะ

พยัญชนะไทย ๒๑ เสียง ประกอบด้วยรูป ๔๔ รูป พยัญชนะบางเสียงมีรูปมากกว่าเสียงตามที่กล่าวมาแล้วในเรื่อง เสียงพยัญชนะ

➤ ลักษณะของพยัญชนะ

พยัญชนะของไทยมีลักษณะของจุดเริ่มต้นหรือหัวที่แตกต่างกัน ดังนี้

๑. พยัญชนะหัวเข้า

คือ พยัญชนะซึ่งหัวอยู่ภายในตัวพยัญชนะหรือเส้นที่ต่อจากหัวจะลากในทิศทางรอบหัว มี ๑๖ ตัว คือ ง ฌ ญ ฒ ณ ด ต ถ ผ ฝ ย ล ว ส อ ฮ

๒. พยัญชนะหัวออก

คือ พยัญชนะซึ่งหัวอยู่นอกตัวพยัญชนะหรือเส้นที่ต่อจากหัวนั้นลากไปคนละทิศกับหัว มี ๒๐ ตัว คือ ค ต จ ฉ ฎ ฏ ฐ ท น บ ป พ ฟ ภ ม ร ศ ษ ห

๓. พยัญชนะหัวสองชั้น

มี ๒ ตัว คือ ข ช

๔. พยัญชนะหัวหยักหรือหัวแตก

คือ พยัญชนะที่มีหัวคล้ายพยัญชนะหัวสองชั้น แต่เพิ่มรอยหยักก่อนที่จะลากเส้นให้จบส่วนหัว มี ๔ ตัว คือ ฃ ฌ ฌ ฑ

๕. พยัญชนะที่ไม่มีหัว

มี ๒ ตัว คือ ก ฅ

➤ หน้าที่ของพยัญชนะ

พยัญชนะทำหน้าที่ในพยางค์ ๒ ประการ คือ

๑. พยัญชนะต้นพยางค์ เรียกสั้น ๆ ว่า **พยัญชนะต้น** เมื่ออยู่หน้าพยางค์ เช่น งา เคา ชน

๒. พยัญชนะท้าย เมื่ออยู่ท้ายพยางค์ แบ่งออกเป็น ๒ อย่าง คือ เมื่อออกเสียงทำหน้าที่เป็น พยัญชนะสะกด เช่น ชน วัง ปม เมื่อไม่ออกเสียงทำหน้าที่เป็น ตัวการันต์ เช่น ลังค์ พงศ์ ยนต์

พยัญชนะต้น

เป็นเสียงพยัญชนะที่อยู่ต้นพยางค์ พยัญชนะทุกตัวของไทย ยกเว้น ช ค ซึ่งเลิกใช้แล้ว ทำหน้าที่เป็นพยัญชนะต้นได้ และพยัญชนะต้นอาจเป็นพยัญชนะสองตัวประสมกันซึ่งแบ่งเป็น **อักษรควบ** และ **อักษรนำ**

อักษรควบ

คือ พยัญชนะสองตัวประสมสระเดียวกัน ออกเสียงเป็นพยางค์เดียว แบ่งออกเป็น **อักษรควบแท้** และ **อักษรควบไม่แท้**

อักษรควบแท้

คือ พยัญชนะสองตัว ตัวหลังเป็น ร ล หรือ ว ประสมสระเดียวกัน ออกเสียงควบกล้ำ พร้อมกันทั้งสองตัว ตามที่กล่าวมาแล้วในเรื่องเสียงพยัญชนะ เช่น กริ่ง ขริม ควบ ตริง กลม ปลา กว่า ความ

อักษรควบไม่แท้

คือ พยัญชนะสองตัว ตัวหลังเป็น ร ประสมสระเดียวกัน แต่ออกเสียงเฉพาะพยัญชนะตัวหน้าหรือเปลี่ยนเสียงพยัญชนะทั้งสองตัวนั้นเป็นอย่างอื่น ซึ่งมีเฉพาะ **ทร** เป็น **ช** เช่น จริง ออกเสียง จิง
ครี ออกเสียง ลี
ไซริ์ ออกเสียง ไซ้

อักษรนำ

คือ พยัญชนะสองตัวประสมสระเดียวกัน ออกเสียงเป็นสองพยางค์ พยางค์หน้าหรืออักษรนำออกเสียงสระอะ กึ่งมาตรา พยางค์หลังออกเสียงตามสระที่ประสมอยู่ พยางค์หลังที่เป็นอักษรเดี่ยวต้องออกเสียงวรรณยุกต์ตามพยางค์หน้าหรืออักษรนำที่เป็นอักษรกลางหรืออักษรสูง

๑. อักษรสูงนำ

เผชิญ อ่านว่า พะ-เชิน (เสียงสามัญ)
แสดง อ่านว่า สะ-แดง (เสียงสามัญ)

๒. อักษรกลางนำ

เจริญ อ่านว่า จะ-เริน (เสียงสามัญ)
ตวาด อ่านว่า ตะ-หฺวาด (เสียงวรรณยุกต์เอก)

๒. ตัวการันต์

ตัวการันต์ คือ พยัญชนะท้ายพยางค์ที่ไม่ออกเสียงโดยมีไม้ทัณฑฆาต (◌̣) กำกับ อาจเป็นพยัญชนะตัวเดียว พยัญชนะหลายตัว หรือพยัญชนะที่มีรูปสระกำกับก็ได้ คำที่มีตัวการันต์ ส่วนมากเป็นคำที่มาจากภาษาอื่น ซึ่งเดิมออกเสียงทุกพยางค์

**ตัวการันต์ที่เป็นพยัญชนะ
ตัวเดียว**

เช่น บัลลังก์ สังข์ องค์
นิมนต์ อาณิสส

**ตัวการันต์ที่เป็นพยัญชนะ
หลายตัว**

เช่น ลักษณะ พระลักษมณ์
ยन्ตร์ จันทร์ นเรศวร์

**ตัวการันต์ที่มีสระกำกับ
เช่น สิทธิ พันธุ์ กษัตริย์
บาทงส์**

๓. พยัญชนะที่ไม่ออกเสียง

พยัญชนะที่ไม่ออกเสียง นอกจากตัวการันต์ อักษรควบไม่แท้ อ นำ ย หรือ ห นำ อักษรเดี่ยวแล้ว ยังมีพยัญชนะบางตัวที่ไม่ออกเสียงในลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังนี้

๑. อยู่หน้าพยัญชนะสะกด

เช่น เกียรติ มารค สามารถ พรหม พรหมณ์ ตัว ร และ
ห ไม่ออกเสียง

๒. อยู่หลังพยัญชนะสะกด

เช่น จักร สมัคร เพชร มาตร สมุทร นริศร พุทธ ตัว ร และ
ธ ไม่ออกเสียง

พยัญชนะที่ไม่ออกเสียง ส่วนใหญ่จะเป็นคำที่ยืมมาจากภาษาอื่น เดิมจะออกเสียงควบกับ พยัญชนะตัวอื่น หรือออกเสียงแยกเป็นอีกพยางค์หนึ่ง

กิจกรรมพัฒนาการเรียนรู้

๑. รวบรวมพยัญชนะที่ทำหน้าที่ต่อไปนี้มาอย่างละ ๑๐ คำ

๑) พยัญชนะต้น

๓) พยัญชนะต้นที่เป็นอักษรนำ

๕) ตัวตามหรือตัวการันต์

๒) พยัญชนะต้นที่มีเสียงควบกล้ำ

๔) พยัญชนะท้ายหรือตัวสะกด

๒. แบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่ม ให้แต่ละกลุ่มเขียนคำที่มีมาตราตัวสะกด มาตราละ ๑๐ คำ

๓. เขียนเล่าเรื่องราวหรือเหตุการณ์ที่ประทับใจ โดยมีรูปสระ และพยัญชนะที่เป็นอักษรควบแท้ อักษรควบไม่แท้ และอักษรนำประกอบอยู่ อย่างน้อยชนิดละ ๒ คำขึ้นไป

» อักษรสามหมู่หรือไตรยางค์

พยัญชนะ ๔๔ ตัว แบ่งออกเป็นวรรคและแถวเพื่อสะดวกแก่การแบ่งอักษรสามหมู่หรือไตรยางค์ ดังนี้

วรรค	แถวที่ ๑	แถวที่ ๒	แถวที่ ๓	แถวที่ ๔	แถวที่ ๕
วรรค ก	ก	ข ข	ค ค	ฌ	ง
วรรค จ	จ	ฉ	ช ช	ฌ	ญ
วรรค ฎ	ฎ ฎ	ฐ	ฑ	ฒ	ณ
วรรค ด	ด ด	ถ	ท	ธ	น
วรรค ป	บ บ	ผ ผ	พ พ	ภ	ม
เศษวรรค	ย ร ล ว ศ ษ ส ห พ อ ฮ				

อักษรสามหมู่หรือไตรยางค์ ได้แก่ พยัญชนะที่แบ่งออกเป็น ๓ กลุ่ม เพื่อสะดวกแก่การผันวรรณยุกต์ของพยางค์หรือคำ ได้แก่

อักษรสามหมู่หรือไตรยางค์

อักษรกลาง

คือ พยัญชนะที่ประสมกับสระเสียงยาวแม่ ก กา หรือเป็นคำเป็น มีเสียงสามัญและผันได้ครบทั้ง ๕ เสียง

มี ๙ ตัว คือ
ก จ ฎ ฏ ด ต
บ ป อ

อักษรสูง

คือ พยัญชนะที่ประสมกับสระเสียงยาวแม่ ก กา หรือเป็นคำเป็น มีเสียงจัตวาหรือเสียงสูง และผันได้ไม่ครบ ๕ เสียง

มี ๑๑ ตัว คือ
ข (ข) ฉ ฐ ถ ผ ฝ
ศ ษ ส ห

อักษรต่ำ

คือ พยัญชนะที่ประสมกับสระเสียงยาวแม่ ก กา หรือเป็นคำเป็น มีเสียงสามัญและผันได้ไม่ครบ ๕ เสียง แบ่งตามเสียงได้ ๒ พวก คือ
อักษรคู่ คือ อักษรต่ำที่มีเสียงเดียวกับอักษรสูง
อักษรเดี่ยว คือ อักษรต่ำที่มีเสียงต่างกับอักษรสูง

มี ๒๔ ตัว แบ่งเป็น
อักษรคู่ มี ๑๔ ตัว
คือ ค ต ฌ ช ฌ
ฑ ฒ ท ธ พ ฟ ภ ฮ
อักษรเดี่ยว มี ๑๐ ตัว
คือ ง ญ ณ น ม ย
ร ล ว ฬ

กิจกรรมพัฒนาการเรียนรู้

แบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่ม ให้แต่ละกลุ่มศึกษาเรื่อง อักษรสามหมู่หรือไตรยางศ์และการผันวรรณยุกต์ แล้วร่วมกันอภิปรายกลุ่มย่อย พร้อมทั้งสรุปลักษณะการผันเสียงวรรณยุกต์และอักษรสามหมู่ โดยระบุว่าผันได้กี่เสียง รูปกับเสียงตรงกันหรือไม่ เขียนเป็นรายงาน

รูปวรรณยุกต์

วรรณยุกต์ คือ อักษรที่ใช้แทนเสียงสูงต่ำในภาษาไทย วรรณยุกต์เป็นเครื่องหมายกำหนดความหมายของคำ ในภาษาไทยคำจะต้องมีเสียงวรรณยุกต์อย่างใดอย่างหนึ่ง

เครื่องหมายวรรณยุกต์ใช้เขียนบนตัวพยัญชนะ ดังนี้

๑. ถ้าเป็นคำเดี่ยวหรือมีพยัญชนะตัวเดียว เขียนวรรณยุกต์บนตัวพยัญชนะตรงกับเส้นหลังหรือก่อนไปทางด้านท้ายของตัวพยัญชนะ
๒. ถ้ามีพยัญชนะ ๒ ตัว เขียนวรรณยุกต์บนพยัญชนะตัวที่ ๒
๓. ถ้าพยางค์ใดที่รูปสระอยู่บนตัวพยัญชนะ เขียนวรรณยุกต์บนรูปสระนั้นตามตำแหน่งที่เหมาะสม

» การผันวรรณยุกต์ของอักษรสามหมู่

การผันวรรณยุกต์ของอักษรสามหมู่มีความสัมพันธ์กับคำเป็นคำตายดังนี้

คำเป็น

มีลักษณะสำคัญอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังนี้

๑. ประสมสระเสียงยาว แม่ ก กา
๒. มีตัวสะกดในแม่ กง กน กม เกย เกอว
๓. ประสมสระเกิน อำ ไอ ใอ เอา

คำตาย

มีลักษณะสำคัญอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังนี้

๑. ประสมสระเสียงสั้น แม่ ก กา
ยกเว้น สระเกิน อำ ไอ ใอ เอา
๒. มีตัวสะกดในแม่ กก กด กบ

เรื่องน่ารู้

เสียงวรรณยุกต์เกี่ยวข้องกับคำเป็นคำตาย คือ คำเป็นอาจมีเสียงวรรณยุกต์ได้ทั้ง ๕ เสียง ส่วนคำตายนั้นมีได้เพียง ๓ เสียงเท่านั้น คือ เสียงเอก เสียงโท และเสียงตรี จะไม่ใช่เสียงสามัญและจัตวา

แต่การพูดในปัจจุบัน คำตายที่ลงท้ายด้วยสระเสียงสั้นที่มีวรรณยุกต์เอกและตรีเป็นเสียงสามัญ เช่น ระวัง คำว่า ระวัง เป็นเสียงตรี แต่มีผู้นิยมออกเสียงเป็นเสียงสามัญ

การผันอักษรกลาง

อักษรกลาง คำเป็น พื้นเสียงเป็นเสียงสามัญ ผันได้ครบทั้ง ๕ เสียง ผันด้วยไม้เอก เป็นเสียงเอก ผันด้วยไม้โท เป็นเสียงโท ผันด้วยไม้ตรี เป็นเสียงตรี ผันด้วยไม้จัตวา เป็นเสียงจัตวา

อักษรกลาง คำตาย พื้นเสียงเป็นเสียงเอก ผันได้ ๔ เสียง ผันด้วยไม้โท เป็นเสียงโท ผันด้วยไม้ตรี เป็นเสียงตรี ผันด้วยไม้จัตวา เป็นเสียงจัตวา

การผันอักษรสูง

อักษรสูง คำเป็น พื้นเสียงเป็นเสียงจัตวา ผันได้ ๓ เสียง ผันด้วยไม้เอก เป็นเสียงเอก ผันด้วยไม้โท เป็นเสียงโท

อักษรสูง คำตาย พื้นเสียงเป็นเสียงเอก ผันได้ ๒ เสียง ผันด้วยไม้โท เป็นเสียงโท

การผันอักษรต่ำ

อักษรต่ำ คำเป็น พื้นเสียงเป็นเสียงสามัญ ผันได้ ๓ เสียง ผันด้วยไม้เอก เป็นเสียงโท ผันด้วยไม้โท เป็นเสียงตรี

อักษรต่ำ คำตาย สระเสียงสั้น พื้นเสียงเป็นเสียงตรี ผันได้ ๒ เสียง ผันด้วยไม้เอก เป็นเสียงโท

อักษรต่ำ คำตาย สระเสียงยาว พื้นเสียงเป็นเสียงโท ผันได้ ๒ เสียง ผันด้วยไม้โท เป็นเสียงตรี

ตารางการผันวรรณยุกต์

ลักษณะพยางค์		สามัญ	เอก	โท	ตรี	จัตวา
อักษรกลาง	คำเป็น	กา	ก่า	ก้า	ก๊า	ก๋า
	คำตาย	—	กะ	กัะ	ก๊ะ	กัะ
อักษรสูง	คำเป็น	—	ข่า	ข้า	—	खा
	คำตาย	—	ขาด	ข้าด	—	—
อักษรต่ำ	คำเป็น	คา	—	ค่า	ค้ำ	—
	คำตาย สระเสียงสั้น	—	—	คัะ	ค๊ะ	—
	คำตาย สระเสียงยาว	—	—	โนต	โน้ต	—

การผันอักษรคู่ อักษรเดี่ยว

อักษรต่ำแบ่งเป็น ๒ พวก คือ อักษรคู่และอักษรเดี่ยว

อักษรคู่ ทั้งอักษรสูงและอักษรต่ำจะผันวรรณยุกต์ได้ไม่ครบทั้ง ๕ เสียง

อักษรคู่ คำเป็น ผันได้ ๓ เสียง อักษรสูง คำเป็น ผันได้ ๓ เสียง เมื่อรวมในระหว่างคู่ของตนร่วมกันผันและเป็นคำเป็นจะผันได้ครบทั้ง ๕ เสียง

อักษรคู่ คำตาย ผันได้ ๒ เสียง อักษรสูง คำตาย ผันได้ ๒ เสียง เมื่อรวมในระหว่างคู่ของตนร่วมกันผันและเป็นคำตายจะผันได้ ๓ เสียง ไม่มีเสียงสามัญ และเสียงจัตวา

ลักษณะพยางค์		สามัญ	เอก	โท	ตรี	จัตวา
อักษรคู่	คำเป็น	คา	ชา	ข้า/ค่า	ค้ำ	ชา
		คน	ชน	ค่น/ชั้น	คั่น	ชน
	คำตาย สระเสียงสั้น	—	สด	ซัด/สัด	ซด	—
	คำตาย สระเสียงยาว	—	สาต	ซาต/ล้าต	ซ้าต	—

อักษรเดี่ยว ถ้าอักษรเดี่ยวเป็นอักษรตัวตามของอักษรนำหรืออักษรควบ จะผันวรรณยุกต์ตามอักษรนำหรือพยัญชนะตัวต้นของอักษรควบ

อักษรนำ ออกเสียงเป็นสองพยางค์ ออกเสียงอักษรนำเป็นเสียง อะ กิ่งมาตรา และออกเสียงอักษรตัวตามตามสระที่ประสมอยู่และตามเสียงวรรณยุกต์ของอักษรตัวตาม แต่ถ้าอักษรตัวตามเป็นอักษรเดี่ยวจะออกเสียงวรรณยุกต์ของอักษรตัวตามอย่างเดียวกับอักษรนำ ถ้า ห นำอักษรเดี่ยวหรือ อ นำ ย จะออกเสียงพยางค์เดียว และใช้เสียงวรรณยุกต์ตาม ห หรือ อ

ลักษณะพยางค์		สามัญ	เอก	โท	ตรี	จัตวา
อักษรเดี่ยว	คำตาย สระเสียงสั้น	—	หนะ หยุด	นะ/หِنَّะ ยุต/หยุด	นะ ยุต	— —
		—	โหนด หยาด	โนด/โหนด ยาด/หยาด	โน้ด ย้าด	— —
	คำตาย สระเสียงยาว	—	—	—	—	—

กิจกรรมพัฒนาการเรียนรู้

- แบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่ม ให้แต่ละกลุ่มรวบรวมคำกลุ่มละ ๒๐ คำ แล้วบอกว่าแต่ละคำมีเสียงวรรณยุกต์ใด
- ให้นักเรียนกลุ่มเดิมช่วยกันรวบรวมคำจากสื่อสังคมออนไลน์ เช่น ยูทูบ เฟซบุ๊ก อินสตาแกรม ที่ใช้เครื่องหมายวรรณยุกต์ผิด จากนั้นนำมาเขียนให้เป็นคำที่ถูกต้อง แล้วนำเสนอข้อมูลในรูปแบบต่าง ๆ เผยแพร่ในสื่อสังคมออนไลน์ หรือจัดป้ายนิเทศหน้าชั้นเรียน

๓. พยางค์และคำในภาษาไทย

เสียงพูดในภาษาไทยประกอบด้วยเสียงสระ เสียงพยัญชนะ และเสียงวรรณยุกต์ เสียงดังกล่าวแต่ละเสียงหากอยู่ตามลำพังจะยังไม่มีความหมายในภาษา แต่เมื่อมีการเปล่งเสียงสระ เสียงพยัญชนะ และเสียงวรรณยุกต์พร้อม ๆ กัน หรือในเวลากระชั้นชิดกัน จนฟังดูเหมือนเสียงออกมาในคราวเดียวกัน การเปล่งเสียงนั้นอาจจะเปล่งเพียงครั้งเดียวหรือหลายครั้งก็ได้จึงจะเกิดความหมายขึ้น เรียกว่า **การประสมเสียงในภาษา**

เสียงสระ เสียงพยัญชนะ และเสียงวรรณยุกต์ที่เปล่งออกมาพร้อม ๆ กัน ครั้งหนึ่ง ๆ และมีเสียงกลมกลืนกันเกิดเป็นพยางค์และคำในภาษา

๓.๑ พยางค์

พยางค์ คือ กลุ่มเสียงที่เปล่งออกมาครั้งหนึ่ง ๆ อาจมีความหมายหรือไม่มีความหมายก็ได้

ลักษณะของพยางค์

พยางค์มีองค์ประกอบอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังนี้

๑. ประกอบด้วยเสียงอย่างน้อยที่สุด ๓ เสียง คือ เสียงพยัญชนะต้น เสียงสระ และเสียงวรรณยุกต์ พยางค์ลักษณะนี้จัดอยู่ใน แม่ ก กา เช่น ปู/ กา นา มือ

๒. ประกอบด้วยเสียงพยัญชนะต้น เสียงสระ เสียงวรรณยุกต์ และเสียงพยัญชนะท้าย หรือตัวสะกด ซึ่งมี ๘ แม่ ตามเสียงพยัญชนะท้าย เช่น ยก ล้ง ชด ชม โยน เคย เทียว

๓.๒ คำ

คำ คือ การนำเสียงสระ เสียงพยัญชนะ และเสียงวรรณยุกต์มาประสมกัน ทำให้เกิดเป็นพยางค์ที่มีความหมาย

ลักษณะของคำ

คำอาจประกอบด้วยคำพยางค์เดียวหรือคำหลายพยางค์ก็ได้

คำพยางค์เดียว เช่น ตา ยาย แมว เพื่อน เทียว

คำหลายพยางค์ เช่น ยางลบ ดินสอ ปากกา คีระชะ จมูก

องค์ประกอบที่สำคัญของคำ คือ เสียงและความหมาย

“สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ, หนังสืออุเทศภาษาไทย ชุด บรรทัดฐานภาษาไทย เล่ม ๑ : ระบบเสียง อักษรไทย การอ่านคำและการเขียนสะกดคำ, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพฯ : สกสค.ลาดพร้าว.), หน้า ๓๖.

๔. การประสมอักษร

การประสมอักษร หมายถึง การนำสระ พยัญชนะ และวรรณยุกต์มาประกอบเข้าด้วยกันเป็นพยางค์ แต่ละพยางค์อาจมีความหมายสมบูรณ์เป็นคำก็ได้ หรืออาจไม่มีความหมายเป็นเพียงส่วนของคำก็ได้ เช่น

กะ	เป็นคำพยางค์เดียว	หมายถึง กำหนด คณะ ประมาณ
กะลา	เป็นคำสองพยางค์	หมายถึง ส่วนแข็งที่หุ้มเนื้อมะพร้าว
กะลาลี	เป็นคำสามพยางค์	หมายถึง ลูกเรือ
กัลยาณี	เป็นคำสี่พยางค์	หมายถึง นางงาม หญิงงาม
กัลปาวสาน	เป็นคำห้าพยางค์	หมายถึง ที่สุดแห่งระยะเวลาอันยาวนาน

คำในภาษาไทยอาจประกอบด้วยคำพยางค์เดียวหรือคำหลายพยางค์ก็ได้ ดังตัวอย่างข้างต้น พยางค์หนึ่ง ๆ นั้นจะต้องมีส่วนประกอบอย่างน้อยที่สุด ๓ ส่วนขึ้นไป คือ เสียงพยัญชนะ เสียงสระ และเสียงวรรณยุกต์ แต่บางพยางค์อาจมีส่วนประกอบอื่น เช่น เสียงพยัญชนะท้ายหรือเสียงพยัญชนะตัวสะกด หรืออาจมีตัวการันต์เพิ่มขึ้นก็ได้

การประสมอักษรในที่นี้จะแบ่งออกเป็นคำพยางค์เดียวกับคำหลายพยางค์

๔.๑ คำพยางค์เดียว

คำพยางค์เดียว อาจประกอบด้วยเสียงพยัญชนะ เสียงสระ และเสียงวรรณยุกต์ ซึ่งจัดเป็นพยางค์ที่เล็กที่สุด แต่พยางค์โดยทั่วไปนั้นจะประกอบด้วยเสียงพยัญชนะต้น เสียงสระ เสียงพยัญชนะท้ายหรือเสียงพยัญชนะสะกด และเสียงวรรณยุกต์ แต่ในระบบการเขียนยังมีเสียงพยัญชนะท้ายที่ไม่ออกเสียง หรือตัวการันต์เพิ่มขึ้น

การประสมตัวอักษรแทนเสียงในภาษาไทยมี ๔ วิธีด้วยกัน คือ

พยัญชนะต้น + สระ + วรรณยุกต์	
๑. การประสมสามส่วน	คำ เป็นการประสมอักษรสามส่วน ดังนี้
	ค : เป็นพยัญชนะต้น
	อา : เป็นสระ
	◌ : เป็นวรรณยุกต์ รูปโท เสียงตรี

๒. การประสม สี่ส่วน	พยัญชนะต้น + สระ + พยัญชนะสะกด + วรรณยุกต์ บ้าน เป็นการประสมอักษรสี่ส่วน ดังนี้ บ : เป็นพยัญชนะต้น า : เป็นสระ น : เป็นพยัญชนะสะกด ◌ : เป็นวรรณยุกต์ รูปโท เสียงโท
๓. การประสม สี่ส่วนพิเศษ	พยัญชนะต้น + สระ + ตัวการันต์ + วรรณยุกต์ เลห์ เป็นการประสมอักษรสี่ส่วนพิเศษ ดังนี้ ล : เป็นพยัญชนะต้น เอ : เป็นสระ ห์ : เป็นตัวการันต์ ◌ : เป็นวรรณยุกต์ รูปเอก เสียงโท
๔. การประสม ห้าส่วน	พยัญชนะต้น + สระ + พยัญชนะสะกด + ตัวการันต์ + วรรณยุกต์ รักษ์ เป็นการประสมอักษรห้าส่วน ดังนี้ ร : เป็นพยัญชนะต้น อะ : เป็นสระ เปลี่ยนรูปเป็น ◌ ก : เป็นพยัญชนะสะกด ษ์ : เป็นตัวการันต์ ◌ : เป็นวรรณยุกต์ ไม่มีรูป เสียงตรี

ในการประสมอักษรนั้น คำพยางค์เดียวอาจมีการประสมสามส่วน ประสมสี่ส่วน ประสมสี่ส่วนพิเศษ หรือการประสมห้าส่วนก็ได้ ซึ่งขึ้นอยู่กับส่วนประกอบของพยางค์นั้น ๆ

๔.๒ คำหลายพยางค์

คำหลายพยางค์ คือ การนำพยางค์ตั้งแต่สองพยางค์ขึ้นไปมารวมกัน มีความหมายอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งอาจประกอบเป็นคำสองพยางค์ สามพยางค์ สี่พยางค์ หรือมากกว่าก็ได้

ในการประสมอักษรของคำมากพยางค์ จะต้องแยกออกเป็นพยางค์ ๆ แล้วประสมอักษรแต่ละพยางค์เช่นเดียวกับคำพยางค์เดียว เช่น **สินทรัพย์** แยกเป็น ๒ พยางค์ คือ **สิน**, **ทรัพย์** ประสมอักษรได้ดังนี้

สิน เป็นการประสมอักษรสี่ส่วน ดังนี้

- ส : เป็นพยัญชนะต้น
- อิ : เป็นสระ
- น : เป็นพยัญชนะสะกด
- : เป็นวรรณยุกต์ ไม่มีรูป เสียงจัตวา

ทรัพย์ เป็นการประสมอักษรห้าส่วน ดังนี้

- ทร : เป็นพยัญชนะต้น
- อะ : เป็นสระ เปลี่ยนรูปเป็น ั
- พ : เป็นพยัญชนะสะกด
- ย์ : เป็นตัวการันต์
- : เป็นวรรณยุกต์ ไม่มีรูป เสียงตรี

หมายเหตุ การประสมอักษรที่สระเป็นสระเกิน ถ้าพิจารณาเฉพาะรูปสระแล้วก็เป็น การประสมสามส่วน เช่น คำ : ต เป็นพยัญชนะต้น ำ เป็นสระ วรรณยุกต์ ไม่มีรูป เสียงสามัญ ถ้าพิจารณาเฉพาะเสียงสระก็เป็นการประสมสี่ส่วน คือ ำ เป็นสระอะ ม เป็นพยัญชนะสะกด

กิจกรรมพัฒนาการเรียนรู้

๑. ยกตัวอย่างคำตามลักษณะต่อไปนี้ ลักษณะละ ๕ คำ
 - ๑) คำพยางค์เดียว
 - ๒) คำสองพยางค์
 - ๓) คำสามพยางค์
 - ๔) คำสี่พยางค์
 - ๕) คำห้าพยางค์
๒. แบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่ม ให้แต่ละกลุ่มหาบทความจากหนังสือ หนังสือพิมพ์ หรือสื่ออื่น ๆ กลุ่มละ ๓ เรื่อง แล้วเลือกพยางค์หรือคำที่มีส่วนประกอบของพยางค์ที่กำหนดจากเรื่องที่อ่าน
 - ๑) คำที่มีส่วนประสมสามส่วน
 - ๒) คำที่มีส่วนประสมสี่ส่วน
 - ๓) คำที่มีส่วนประสมสี่ส่วนพิเศษ
 - ๔) คำที่มีส่วนประสมห้าส่วน

๕. พลังของภาษา

พลังของภาษา คือ อำนาจของภาษาที่ทำให้เกิดการสื่อความหมาย ถ่ายทอดความคิด อารมณ์ ความรู้สึก ทำให้ผู้รับสารคล้อยตาม เชื่อถือ ศรัทธา และปฏิบัติตาม

ภาษาเป็นสิ่งที่มนุษย์ใช้เป็นสื่อในการเรียนรู้และแสดงความคิด ซึ่งส่งผลให้เกิดการกระทำต่าง ๆ ทั้งในด้านบวกและด้านลบ

พลังของภาษาในเชิงบวก

เป็นพลังทางสร้างสรรค์จะส่งผลให้เกิดประโยชน์แก่สังคม เช่น การพูดปาฐกถาให้เกิดความสามัคคี เพลงปลุกใจให้เกิดความรักชาติ การพูดที่ดีให้ผู้อื่นเห็นประโยชน์ในการทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่มีประโยชน์แก่สังคม และปฏิบัติตาม

การแนะนำสิ่งดี ๆ หรือแบ่งปันความรู้แก่กัน
เป็นการใช้ภาษาให้เกิดพลังของภาษาเชิงบวก

พลังของภาษาในเชิงลบ

เป็นพลังทางทำลายจะส่งผลให้เกิดโทษแก่ตนเองและสังคม เช่น การพูดจาหยยาบคายหรือใส่ร้ายผู้อื่น จะทำให้ไม่มีใครอยากคบหา การพูดให้ประชาชนมีความเข้าใจผิดหรือบิดเบือนจากความเป็นจริง

การพูดจาไม่ดีหรือทะเลาะกันเป็นการใช้
ภาษาให้เกิดพลังของภาษาเชิงลบ

เมื่อทราบแล้วว่าภาษามีพลังอำนาจมากเพียงใด ผู้รับสารจึงควรใช้วิจารณญาณให้ดีว่าเป็นสิ่งที่ดี ถูกต้อง และสร้างสรรค์ หรือก่อให้เกิดความสามัคคี รักใคร่ ช่วยเหลือเกื้อกูลกันในสังคมหรือไม่ เพื่อไม่ให้ตนเองตกเป็นเครื่องมือในการสร้างความเดือดร้อนให้แก่ผู้อื่น

ภาษาจะเกิดพลังได้ก็ต่อเมื่อผู้ส่งสารใช้ภาษาแล้วผู้รับสารเกิดการกระทำที่ตรงกับสิ่งที่ผู้ส่งสารต้องการ หากผู้รับสารไม่กระทำตามพลังของภาษาก็ไม่เกิด

กิจกรรมพัฒนาการเรียนรู้

- จับคู่กับเพื่อน แล้วช่วยกันยกตัวอย่างสถานการณ์ในปัจจุบันที่นักเรียนพบเห็นเกี่ยวกับการใช้ภาษาที่เกิดพลังของภาษาในเชิงบวกและพลังของภาษาในเชิงลบ ด้านละ ๕ ตัวอย่าง
- นำตัวอย่างที่ได้มาร่วมกันอภิปรายในชั้นเรียน ส่วนที่เป็นพลังของภาษาในเชิงบวกให้หาแนวทางการนำไปปรับใช้ให้เกิดประโยชน์กับตนเองและสังคม ส่วนพลังของภาษาในเชิงลบให้หาแนวทางแก้ไขและแนวทางป้องกันเพื่อไม่ให้เกิดขึ้นกับตนเอง

เรียนรู้เกี่ยวกับ

เสียงในภาษาไทย

กำเนิดของเสียงในภาษาไทย

- เกิดจากกระแสลมหรืออากาศที่ถูกดันจากช่องท้อง ปอด ผ่านหลอดลมและกล่องเสียงซึ่งมีเส้นเสียงอยู่ภายใน แล้วออกไปทางช่องปากหรือช่องจมูกระหว่างที่ลมผ่าน ฟันเส้นเสียง อวัยวะต่าง ๆ ในช่องปาก จะดัดแปลงลม ให้เป็นเสียงต่าง ๆ ตามที่ผู้พูดต้องการ

ลักษณะของเสียงในภาษาไทย

มี ๓ ชนิด

- เสียงสระ
- สระเดี่ยว
 - ได้แก่ สระอิ อี เอะ เอ แอ อี อือ
เออะ เออ อะ อา อุ อู โอะ โอ เอาะ ออ
 - แบ่งเป็น
 - สระประสม
 - ได้แก่ สระเอีย เอือ อัว
 - สระเกิน
 - ได้แก่ สระอา โอ โอ เอา ฤ ฦ ฎ ฏ

เสียงพยานชนะ

แบ่งเป็น

- เสียงพยัญชนะต้น
 - เสียงพยัญชนะต้นเดี่ยว
พยัญชนะทั้ง ๔๔ รูป ๒๑ เสียง สามารถเป็นเสียงพยัญชนะต้นได้ทั้งหมด
 - เสียงพยัญชนะควบกล้ำ
คือ พยัญชนะสองตัวที่ออกเสียงพร้อมกันเมื่อประสมสระเดียวกัน
มี ร ล ว เป็นอักษรควบ

เสียงพยัญชนะท้าย มี ๘ เสียง ได้แก่ แม่ก ก แม่ก ก แม่ก ก แม่ก ด

แม่กน แม่กบ แม่กม แม่เกย แม่เกอว

เสียงวรรณยุกต์

- เสียงที่มีการเปลี่ยนระดับสูงต่ำ โดยเส้นเสียง และเปล่งออกมาพร้อมกับเสียงสระ เมื่อเสียงวรรณยุกต์เปลี่ยนจะทำให้ความหมายเปลี่ยน
- มี ๕ เสียง ได้แก่ เสียงสามัญ เสียงเอก เสียงโท เสียงตรี เสียงจัตวา จัดตามระดับเป็น ๒ ชนิด คือ วรรณยุกต์ระดับ และวรรณยุกต์เปลี่ยนระดับ
- ความสำคัญของวรรณยุกต์ คือ เป็นเครื่องหมายกำหนดความหมายของคำ

อักษรไทย

ลักษณะของอักษรไทย

រូបស្រះ ៖ ដំណើរ រូប

ตำแหน่งรูปสระ

๑. อยู่หน้าพยัญชนะต้น
๒. อยู่หลังพยัญชนะต้น
๓. อยู่บนพยัญชนะต้น
๔. อยู่ใต้พยัญชนะต้น
๕. อยู่หน้าและหลังพยัญชนะต้น
๖. อยู่บนและหลังพยัญชนะต้น
๗. อยู่หน้าและบนพยัญชนะต้น
๘. อยู่หน้า บน และหลังพยัญชนะต้น

หลักการวางรูปสระที่อยู่บนหรือใต้พยัญชนะต้น

มีดังนี้

- พยัญชนะต้นตัวเดียว วางรูปสระไว้บนหรือใต้พยัญชนะนั้น ๆ
- พยัญชนะต้นที่เป็นอักษรนา วางรูปสระไว้บนหรือใต้อักษรตาม
- พยัญชนะต้นที่เป็นอักษรควบ วางรูปสระไว้บนหรือใต้พยัญชนะตัวหลัง

รูปพยัญชนะ มี ๔๔ รูป ๒๑ เสียง

ລັດຖະບານໄຊທາງເອກະລາດ

แบ่งเป็น

- พยัญชนะหัวเข้า
- พยัญชนะหัวออก
- พยัญชนะหัวหยักหรือหัวแตก
- พยัญชนะไม่มีหัวสองชั้น

หน้าที่ของพยานุชนะ

แบ่งเป็น

- **พยานชั้นต้น** ได้แก่ พยานชั้นต้นเดียว อักษรควบ
อักษรนำ
- **พยานชั้นท้าย** ได้แก่ พยานชั้นสะกด ตัวการ์นต์
พยานชั้นที่ไม่ออกเสียง

อักษรสามหมู่หรือไตรยางค์

แบ่งเป็น

- **อักษรกลาง** มี ๓ ตัว คือ ก จ ฎ ด ต บ ป อ
- **อักษรสูง** มี ๑๑ ตัว ได้แก่ ข (ข) ฉ ช ฐ ถ ผ ฝ ศ ษ ส ห
- **อักษรต่ำ** มี ๒๔ ตัว แบ่งเป็น
 - อักษรคู มี ๑๔ ตัว คือ ค (ค) ฌ ช ซ ฌ จ ฌ ท ฐ พ ฟ ภ ฮ
 - อักษรเดี่ยว มี ๑๐ ตัว คือ ง ญ ณ น ม ย ร ล ว ห

บทสรุป

เสียงและอักษรไทย (ต่อ)

เรียนรู้เกี่ยวกับ

อักษรไทย (ต่อ)

ลักษณะของอักษรไทย (ต่อ)

รูปวรรณยุกต์

- มี ๔ รูป คือ ˊ ˋ ˊˊ ˋˋ
- การผันวรรณยุกต์ของอักษรสามหมู่
 - การผันอักษรกลาง คำเป็น ผันได้ครบทั้ง ๔ เสียง และเครื่องหมายวรรณยุกต์ตรงเสียง
 - คำตาย ผันได้ ๔ เสียง คือ เสียงเอก เสียงโท เสียงตรี และเสียงจัตวา โดยที่เครื่องหมายวรรณยุกต์ตรงเสียง
 - การผันอักษรสูง คำเป็น ผันได้ ๓ เสียง คือ พ้นเสียงเป็นเสียงจัตวา ใช้ไม้เอกเป็นเสียงเอก ใช้ไม้โทเป็นเสียงโท
 - คำตาย ผันได้ ๒ เสียง คือ พ้นเสียงเป็นเสียงเอก ใช้ไม้โทเป็นเสียงโท
 - การผันอักษรต่ำ คำเป็น ผันได้ ๓ เสียง คือ พ้นเสียงเป็นเสียงตรี ใช้ไม้เอกเป็นเสียงโท ใช้ไม้โทเป็นเสียงตรี
 - คำตาย สระเสียงสั้น ผันได้ ๒ เสียง คือ พ้นเสียงเป็นเสียงตรี ใช้ไม้เอกเป็นเสียงโท
 - คำตาย สระเสียงยาว ผันได้ ๒ เสียง คือ พ้นเสียงเป็นเสียงโท ใช้ไม้โทเป็นเสียงตรี
- การผันอักษรคู่ อักษรเดี่ยว
 - การผันอักษรคู่ คำเป็น จะผันได้ครบ ๔ เสียง เมื่อรวมกันระหว่างคู่ของตน อักษรคู่ คำตาย ผันได้ ๒ เสียง อักษรสูงคำตาย ผันได้ ๒ เสียง เมื่อรวมกันจะไม่มีเสียงสามัญ และเสียงจัตวา
 - การผันอักษรเดี่ยว เป็นอักษรตัวตามของอักษรนำหรืออักษรควบจะผันตามพยัญชนะตัวต้น

พยางค์และคำในภาษาไทย

พยางค์

- เกิดจากเสียงอย่างน้อย ๓ เสียงประสมกัน
- อาจมีความหมายหรือไม่มีความหมายก็ได้

คำ

- เกิดจากเสียงอย่างน้อย ๓ เสียงประสมกัน
- ต้องมีความหมาย

การประสมอักษร

แบ่งเป็น

คำพยางค์เดียว

มีการประสมคำดังนี้

- ๓ ส่วน = พยัญชนะต้น + สระ + วรรณยุกต์
- ๔ ส่วน = พยัญชนะต้น + สระ + พยัญชนะสะกด + วรรณยุกต์
- ๔ ส่วนพิเศษ = พยัญชนะต้น + สระ + ตัวการันต์ + วรรณยุกต์
- ๕ ส่วน = พยัญชนะต้น + สระ + พยัญชนะสะกด + ตัวการันต์ + วรรณยุกต์

คำหลายพยางค์

การประสมคำจะต้องแยกออกเป็นพยางค์ ๆ แล้วประสมอักษรแต่ละพยางค์เช่นเดียวกับคำพยางค์เดียว

พลังของภาษา

- พลังของภาษาในเชิงบวก
- พลังของภาษาในเชิงลบ

กิจกรรมเสนอแนะ

๑. แบ่งนักเรียนออกเป็น ๓ กลุ่ม ให้แต่ละกลุ่มศึกษาค้นคว้าข้อมูลมาทำรายงาน เรื่อง ระบบเสียงในภาษาไทย ตามหัวข้อต่อไปนี้
 - กลุ่มที่ ๑ ศึกษารูปและเสียงสระ
 - กลุ่มที่ ๒ ศึกษารูปและเสียงพยัญชนะ
 - กลุ่มที่ ๓ ศึกษารูปและเสียงวรรณยุกต์
 ให้แต่ละกลุ่มส่งตัวแทนออกมานำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน กลุ่มอื่นซักถามติชม ครูและนักเรียนช่วยกันสรุป
๒. เชิญวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิมาบรรยายหรือฝึกออกเสียงให้กับนักเรียนที่สนใจหรือนักเรียนที่มีปัญหาในการออกเสียง
๓. อภิปรายแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณค่าของภาษาไทยและการมีตัวอักษรไทยไว้สำหรับเขียนหนังสือ และสรุปเป็นข้อคิดที่ได้จากการอภิปราย
๔. อธิบายลักษณะของคำและพยางค์ เปรียบเทียบความแตกต่างและเขียนอธิบายวิธีการประสมอักษร พร้อมยกตัวอย่าง

การประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

นักเรียนจะนำความรู้ เรื่อง เสียงและอักษรไทย ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างไรบ้าง

คำถามทบทวน

๑. เสียงในภาษาเกิดจากอะไร และเสียงในภาษาไทยมีกี่ชนิด อะไรบ้าง
๒. มาตราตัวสะกดในภาษาไทย บางมาตรามีตัวพยัญชนะสะกดหลายตัวเป็นเพราะเหตุใด
๓. เสียงวรรณยุกต์มีความสำคัญอย่างไร
๔. คำเป็นคำตายเกี่ยวข้องกับการผันวรรณยุกต์อย่างไร
๕. อักษรนำมีลักษณะอย่างไร มีวิธีการอ่านอย่างไร
๖. พยางค์กับคำมีลักษณะเหมือนกันหรือแตกต่างกันอย่างไร
๗. การประสมอักษรแทนเสียงในภาษาไทยมีกี่วิธี ยกตัวอย่างประกอบ
๘. การที่อักษรไทยมีการพัฒนารูปแบบจากตัวอักษรในสมัยพ่อขุนรามคำแหงมหาราชมาเป็นตัวอักษรแบบปัจจุบัน ถือเป็นพลังภาษาหรือไม่ อย่างไร